

stość Niepokalanego Poczęcia NMP, ustanowiono w Brzesku sanktuarium. Od tego czasu w księgach pielgrzymów i księgach prośb gromadzi się świadectwa pobożności wiernych oraz łask udzielanych dzięki wstawiennictwu Madonny. Najwięcej pielgrzymów przybywa do Brzeska w uroczystość Wniebowzięcia NMP – popularnie nazywanego Świętem Matki Boskiej Zielnej (15 sierpnia). W tym dniu, o godzinie 16, rozpoczyna się procesja, zwana Pogrzebem Maryi. Podczas tego zapożyczzonego z Kalwarii Zebrzydowskiej zwyczaju religijnego 12 mężczyzn przebranych w stroje apostołów niesie na swych ramionach w procesji wokół nawisza z kościołem (osada jest typową wsią owalnicową) trumienkę z figurą Zaśnięcia Maryi.

Podążając dalej śladami biskupa Ottona, należy wybrać się na zachód, w kierunku Pyrzyc. Przy drodze stoją **dwa krzyże** z interesującymi tablicami. Na krzyżu w **Letnieniu** napis głosi: „Przechodniu: gdzie przykra droga, zdaj się na Boga! Ten krzyż postawili mieszkańcy Letnina, wspólnie ze swoim ks. prob. J. Żelawskim, jako dowód wdzięczności dla Opatrzności Bożej, za szczęśliwe ocalenie z gwałtownej burzy, podczas procesji Bożego Ciała, 22 czerwca 2000 roku”.

W innym miejscu – jak wspomina ks. Żelawski – 15 sierpnia 2006 roku na słabo widocznym zakręcie z Letnina do Brzeska w pieszą pielgrzymkę z figurą Zaśnięcia Maryi niemal wjechał rozpędzony samochód. Jako wotum za ocalenie w następnym roku mieszkańcy odbyli tą trasą pielgrzymkę, nazwaną dziękczynną.

Przy tej samej drodze stoi kolejny krzyż z inskrypcją na metalowej tabliczce: „Ku pamięci potomnych: tędy przejeżdżał orszak misyjny biskupa Ottona z Brzeska do Pyrzyc. Anno Domini: 4.06.1124”.

12. PYRZYCE

Zanim wybierzemy się na wędrowkę śladami św. Ottona w Pyrzycach, warto zajrzeć do dawnej kaplicy Świętego Ducha, gdzie obecnie mieści się **Muzeum Ziemi Pyrzyckiej** (ul. Zabytkowa 34). Najcenniejszymi eksponatami są XV-wieczne denary pyrzyckie, dwa dzwony z kościoła w Obrominie pochodzące z XIV wieku, a także epitafia z kościoła w Nowielinie.

△ † **Wzgórze Chramowe – kościół pw. Matki Bożej Bolesnej** (Pyrzyce, ul. Staromiejska 28)

Biskup Otton z Bambergu przybył do Pyrzyc 4 czerwca 1124 roku od strony Brzeska. Przewodnikiem orszaku misyjnego był starosta santocki Pawlik, który w eskorcie 60 rycerzy zatrzymał się na Wzgórzu Chramowym (niem. Donnerberg, Gottsberg; niewielkie wyniesienie terenowe położone bezpośrednio na północ od reliktywów wczesnośredniowiecznego grodu), gdzie pyrzykanie zwyczaj organizowali wiece (święta) oraz czcili boga Swarożyca [→ NOWY WIEC] w wybudowanym tu chramie lub hali wiecowej. Tutaj Apostoł Pomorza spędził blisko trzy tygodnie, by – zdaje się – gruntownie przekazać prawdy zawarte w Ewangeli. W Pyrzycach Otton miał ochrzcić ponoć 7000 Pomorzan! Kazał zburzyć kącinę i postawić drewniany kościół, a na miejscu pozostawił jednego z misjonarzy, aby dalej prowadził dzieło misyjne.

Ledwo biskup dobył głosu, by mówić kazanie, oto jacyś ludzie, którzy niedaleko miasta byli osiedli, pod wpływem natchnienia Bożego, w dużej ilości biegli jakby w zawody, by przyjąć łaskę chrztu świętego. Stało się to niewątpliwie według głębokiego planu Boga, ażeby on czując, że poganie pod wpływem łaski Bożej podatni będą na słowo i na podstawie dobrego początku spodziewając się lepszego na przyszłość wyniku, od podjętego dzieła kaznodziej-skiego żadną miarą ani zwyciężony trudem, ani złamany rozpaczą nie odstępował. Udzielił im chrztu wszystkim, których tam zastał, i dopiero wtedy wkroczył do Pyrzyce; wygłosiwszy zaś kazanie, ochrzcił około pięciuset osób obojga płci.

Żywot Ottona z Bambergu autorstwa Mnicha z Prüfening

Dziś stoi tu ceglana świątynia, wybudowana w 1260 roku jako kościół klasztorny sióstr augustianek. Budynek wielokrotnie niszczone (pierwszy raz przez pożar w XVI wieku), był trzykrotnie odbudowywany. Ostatnia odbudowa miała miejsce w latach 1989–1991.

† Studnia św. Ottona (Pyrzyce, ul. Warszawska 20–22)

W latach 1824–1826, w miejscu gdzie – wedle przekazów – Otton z Bambergu miał chrzcic Pomorzan, powstała kamienna studzienka, zaprojektowana przez niemieckiego architekta Karla Friedricha Schinkla. Budowla, nazywana baptysterium, została zamknięta od wschodu półkolistą absydą, a w centralnej części postawiono granitowy krzyż łaciński. Pierwsza wzmianka o tutejszym „świętym źródle” pojawiła się w 1574 roku. W XVII stuleciu źródło, obudowane wówczas drewnianym domkiem, znane było z właściwości leczniczych. Tu w 1824 roku odbyły się obchody 700-lecia chrztu Pomorza. W trakcie uroczystości położono kamień węgielny pod studzienkę. W 1902 roku przy studni ustawiono popiersie św. Ottona, ufundowane przez cesarza Wilhelma II, a usunięte zaraz po II wojnie światowej. Studzienkę wyremontowano w 1998 roku. Obiekt jest jedną z licznych pamiątek ufundowanych ku czci Apostoła Pomorza.

Święty Otton z Bambergu urodził się około 1060 roku we Frankonii. Mając 20 lat, przybył do Polski jako kleryk. W Gnieźnie młody Otton prowadził szkołę katedralną, a w 1088 roku znalazł się na dworze księcia Władysława I Hermana w Płocku. Po powrocie do Niemiec otrzymał godność kapelana i nadwornego kanclerza cesarza Henryka IV. Otton wyświęcony w 1002 roku na biskupa, formalnie objął diecezję w Bambergu cztery lata później. Okazał się znakomitym administratorem i duszpasterzem. Zyskał przydomek „Ojca Klasztorów”, gdyż był założycielem wielu nowych opactw i ośrodków monastycznych.

W 1124 roku, na zaproszenie Bolesława III Krzywoustego, Otton przybył do Gniezna, skąd wyruszył w misyjną wyprawę na Pomorze Zachodnie. Jako misjonarz nie popełnił już błędów swoich poprzedników: Reinberna (który niszczył świątynie słowiańskie) i Bernarda Hiszpana (ascetę przypominającego „bożego męczennika”; w opinii tutejszych mieszkańców, nędznie wyglądający mnich nie mógł reprezentować potężnego i jedyne Boga chrześcijan). Metody ewangelizacyjne biskupa Bam-

Studnia św. Ottona w Pyrzycach; fot. Andrzej Stachowiak

bergu były zgoła inne. Otton był doskonale przygotowany do wyprawy pod względem organizacyjnym. Miał opiekę księcia Warcisława, któremu osobiście zależało na powodzeniu misji chrystianizacyjnej.

Pomimo zapewnionego zbrojnego wsparcia biskup bamberski głosił Ewangelię słowem i logiczną argumentacją, a nie mieczem czy groźbą. Była to – zdaje się – jedyna krucjata, kiedy uzbrojonych rycerzy zastąpiła garstka misjonarzy, a Krzyż i Słowo Boże okazały się bardziej skuteczne od miecza. Efektem dwóch akcji misyjnych – w 1124/1125 roku oraz powtórzonej w 1128 roku (już z inicjatywy samego biskupa) – było przyjęcie chrztu przez piątą część Pomorzan, wybudowanie 14 kościołów w 12 miastach i osadzenie w nich duszpasterzy.

Ewangelizacja prowadzona przez Ottona miała podobny przebieg: po przyjeździe do nowej miejscowości stwarzał sobie dogodne warunki do nauczania – przede wszystkim uzyskiwał aprobatę starszyzny; gdy znaleźli się chętni do wysłuchania nauk, misjonarz przez tydzień głosił – w sposób przystępny dla ludzi o innej kulturze – kazania o podstawowych prawdach wiary i praktykach chrześcijańskich; o Jezusie, Jego śmierci i zmartwychwstaniu, o tym, dlaczego to wszystko się dokonało i co z tego wynika dla każdego człowieka, trzeba było opowiedzieć zrozumiałym językiem (tłumaczem miał być późniejszy biskup pomorski Wojciech); w końcu, w atmosferze podniosłego święta, Otton kazał budować chrzcielnice – w jednej z nich sam bi-